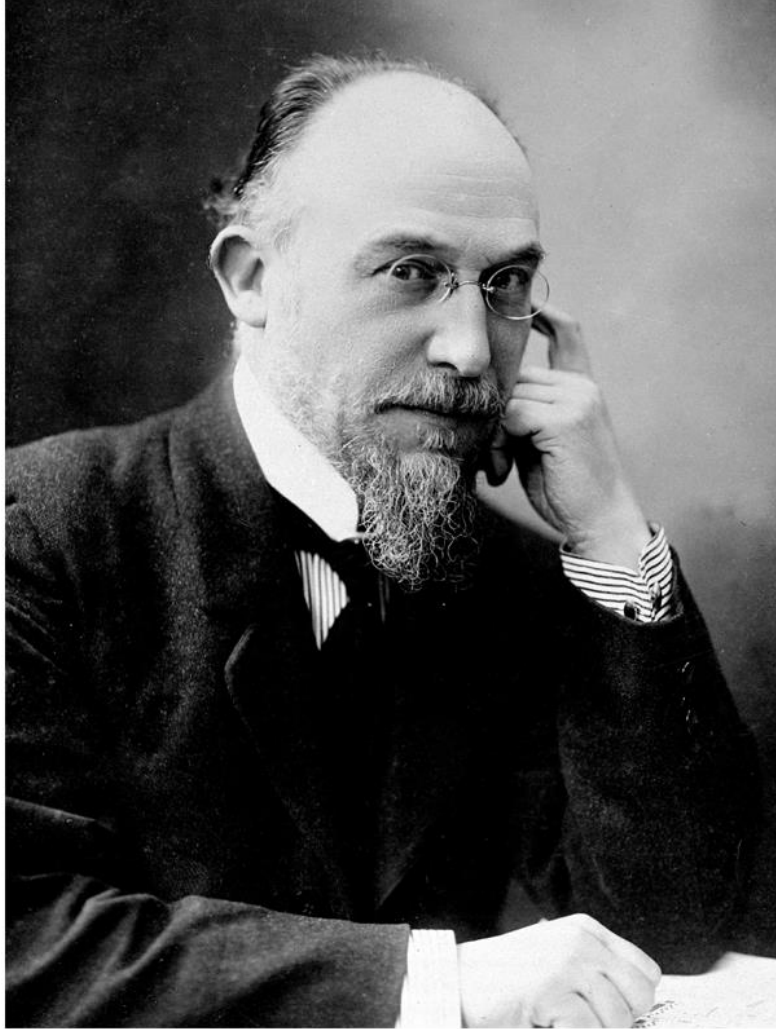

ERIC SATIE

Eric SATIE
(1866-1925)

17 Mayıs 1866, Honfleur, Fransa – 1 Temmuz 1925, Arcueil, Fransa

Fransa'nın kuzey kıyısında, Normandiya'nın Honfleur kasabasında doğdu. Babası bir gemi acentası sahibi, annesi İskoçyalı idi. 1872'de annesi ölünce, babası 1878'de Satie'nin hiç hoşlanmadığı ve zevksiz besteler yapan bir piyanistle evlendi. Daha önce org dersler alan Satie, 1879'da Paris Konservatuvarı'na yazıldı.

Yetenekli ama dersleri kaçırarak, deşifraji zayıf, tembel bir öğrenci olarak tanındı. Düzenli öğrenimini bırakıp, kısa askerlikten yararlanmak isteği de hastalığı nedeniyle gerçekleşemeyince, barlarda piyano çalmaya, parçalar bestelemeye başladı. Protestan olarak vaftiz edilmesine karşın Katolikliği seçerek mistisizme merak duydu. Gregoryen şarkılarla, gotik sanatla ilgilendi. Bu ilgisini,

1886'da sivri gotik kemer anlamına gelen Ogive adını taşıyan (4 Ogives) parçalarda da gösterdi. Bu piyano parçaları daha önceki bir iki valsten sonraki ilk önemli eseri idi. Paris'te nota yayıncılığına başlayan babası, 1887'de onun şarkılarını yayımladı. Satie aynı yıl Debussy'yi de etkileyecek olan üç Sarabande'sini yazdı. Ertesi yıl 3 Gymnopedie yayımlandı. 1890'da yine piyano için, adını Girit'teki Knossos sarayının dini olayları yorumlamanın felsefi yöntemi olan Gnosis'ten alan, ölçüsü ve mezür çizgileri olmayan, hagig doğu havasındaki 3 Gnossiennes'i besteledi.

Suzanna VALADON
(1865-1938)

O yıllarda Paris'in ünlü Montmartre mahallesinde Chat Noir (Kara Kedi) adlı kahvede Gymnopedist adıyla tanıtılarak, akortsuz bir piyano ile şarkıcılara eşlik etti, zaman zaman da solo çaldı. Tanıştığı ateşli ve mistik yazar Joséphine Péladon dolayısıyla Gül ve Haç (Rose et Croix) sanat derneğine girdi, onların resmi bestecisi oldu. Péladon'un oyunlarına 1891'de dramatik müzikler yazdı. İleride en iyi arkadaşı olan Debussy ile tanıştı. 1893'te ressam Utrillo'nun annesi ressam

Suzanne Valadon ile fırtınalı bir aşktan sonra yeniden müzik öğrenimine başladı. Bu çılgın 15 yılın en önemli ürünü de çoğu kabare melodilerinin düzenlenmesini içeren dört el piyano için (3 Morceaux en Forme de Poire" (Armut Biçiminde 3 Parça, 1890-1903) ve piyano için "Pièces Froides" (Soğuk Parçalar, 1897) oldu.

Erik SATIE
(1866-1925)

Satie, yarı sürrealist tarzda kaleme aldığı "Belleğini Yitirmiş Birinin Anıları" (Mémoires d'un amnésique) adlı yazıda, kendisini hiç kimsenin müzikiçi olarak kabul etmediğini, bunda haklı olduklarını belirtmiştir. Eserlerinin yaratılışında hiçbir müzikal fikrin egemen olmadığını, bunların sadece fonometriden kaynaklandığını, bir sesi ölçmenin kendisine bunu duymaktan daha çok zevk verdiğini anlatmıştır. Besteci, empresyonizmin de öncüsü olmasına karşın, bu stili geliştiremeyeceğini sezmiş, 1902'de Debussy'nin Pelléas ve Mélisandé'sinin iş çalınışını dinledikten sonra kardeşine şu satırları yazmıştır: "Bu yönde artık bir şey yapılmaz. Başka bir şeyler aramak gerekli.

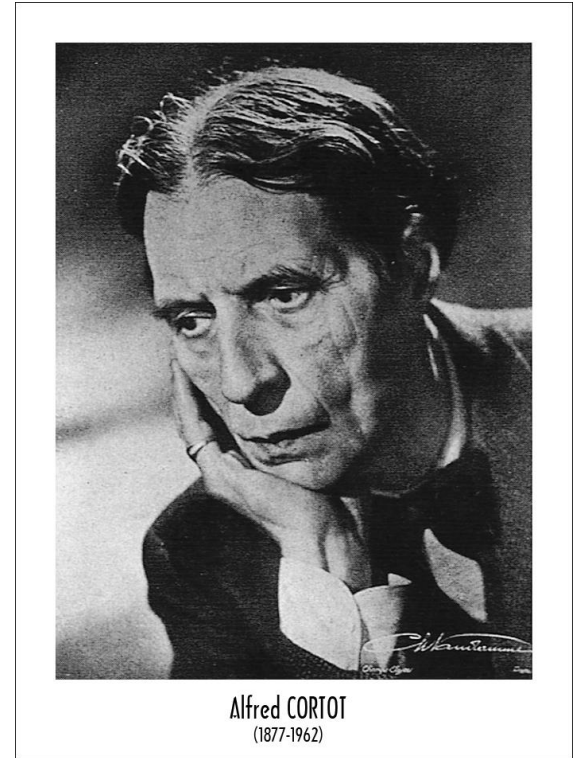
Yoksa kaybolur giderim.” Böylece yeni arayışlara yönelen, egzotik ya da komik başlıklarla bir sürü parça yazan Satie, bunları Debussy’ye gösterinde o da form için kendi yönünü çizmesi öğütlemişti. Birkaç hafta sonra Satie, kendine özgü şaka anlayışıyla Armut Biçiminde 3 Parça ile ortaya çıktı.

Sürekli kendini yenileyen Satie, 1885’te Wagner’e, 1905’te Debussy’ye, I.Dünya Savaşı sırasında Ravel’e, ölümünden önce de kurucusu sayıldığı Les Six (Altılar) grubuna karşı çıktı. İlgi duyduğu her yeni şeyden sonra başka konulara yöneldi, basit diniz ezgiden, Gül ve Haççılık (Rozikruzianizm)’e, neoklasizmden Dadaizme kadar uzanmıştı.

1908’de Paris’ın uzak işçi mahallesi Arcueil’de eski bir eve taşındı. 1905’te, 39 yaşındayken ciddi müzik öğrenimine karar vererek, Debussy’nin karşı çıkmasına karşın Schola Cantorum’a girdi. Parasızlıktan yayın gidip geldiği bu ünlü müzik okulunda 1908’e kadar V.d’Indy ve A.Roussel’den kontrpuan, füg ve orkestrasyon dersleri aldı. Bu dönemde yazdığı, sonradan yayımladığı piyano ikilisi için “Apercus désagréables” (Tatsız görüntüler, 1908) ile orkestra için iki koral ve iki füg “En habit de cheval” (At kılığında, 1911) yeni kontrpuan anlayışını sergileyen füg ve korallerle yüklüdür. Satie bu konuda şöyle demiştir: “Benim korallerim Bach’inkilerle eşdeğerdir. Ancak farklılığı daha ender ve daha az gösterişli olmalarındadır!...”

Ünlü piyanist Alfred Cortot’un “mistik ve ekzantrik dönem” (période de mystification et d’excentricité) olarak tanımladığı 1897-1915 arasındaki yıllarında Satie “Sağda solda (gözlüksüz) görülmüş parçalar” (1912), hepsi de 1913’te yazılan Medusa’nın Tuzağı Opereti, Otomatik Tarifler, biri Chopin’in Matem Marşı’nın parodisi olan Kurumuş Embriyolar’ı

yazdı. 1914’teki Charles Martin’in resimleriyle 20 küçük skeçten oluşan “Sports et Divertissements (Spor ve Eğlenceler)’i Milhaud modern Fransız okulunun en karakteristik verimi olarak tanımladı. Cortot, onun Parade (Geçit) balesiyle başlayan son dönemini, Matisse’nin deyimi olan “Période de le musique d’ameublement” (Mobilya dönemi müziği) olarak adlandırmıştır.

Ünlü sanat adamı Jean Cocteau’nun isteği üzerine 1916’da bestelenen kübist bale Parade, Diaghilev’in koreografisi, Picasso’nun desenleriyle 18 Mayıs 1917’de Paris’te Châtelet Tiyatrosu’nda sahnelendi. Cocteau için daha önce de 1914’te, “Bir yaz gecesi rüyası için 5 Grimaces”, yazan Satie, bu kez orkestraya daktilo makinesi, sirenler, akortlu şişeler, şans tekerleği ve tabanca da eklenmişti. Satie bir gecede büyük olay yarattı, en çok sözü edilen müzikçi oldu. Eleştirmenler onu yerden yere vurdu. Ragtime ile çiğ modernin bir karışımı olan eserde para canlısı çağın çirkinlikleri ve bunun altında ezilen

ruhsal güzellik ele alınmış, sahne bir savaş alanına dönmüştü ama Satie mutluymdu.

Satie, bu ünle yeni eserler yazdı. Bu kez ciddi bir konu işledi : Sokrates. Be en uzun ve en iyi eserini, onu himayesine alan, dikiş makinesi milyoneri Prens Polignac'a ithaf etmişti. En iyi arkadaşı Debussy'yi ölüm yatağında ziyaret etmeyen; kendisini öven, eseri Sarabande'yi çalan Ravel için "Mösyö Ravel Légion d'Honneur nişanını reddetti ama onun tüm müziği bunu kabul etti" diyen Satie, bu kez politik görüşlerini bir yana bırakmıştı. Dmrt soprano ve oda orkestrası için 1918'de yazılan Sokrates'te Victor Cousin'in Sokrates diyaloglarının şiirsel çevirisini kullandı. İlk bölümde Sokrates'in portresini çizmiş, ikinci bölümde SOkrades'in ölümünü canlandırmış, sadeliği ustaca kullanarak, armoni ve melodide hafif parodik anlatımla sonraki Fransız bestecileri Milhaud, Poulenc, Auric ve Jean Francaix'e örnek olmuştu.

1921'de yazdığı, 80 saniyede çalınan 120 notadan oluşan ancak 840 kez tekrarlanması gereken ve böylece 15 saat 20 dakika sürebilen Vexations (Kırılmalar) adlı eseriyle John Cage'e de yol gösteren Satie, 1924'te bestelediği son eseri Relâche (Uğrak) adlı balesinin Paris'te 29 Kasım 1924'teki konserini sevinçle izledi. Zira Dadaist Francis Picabia'nın katkısıyla hazırlanan balenin ilk temsili için "Kahrolsun Satie, kahrolsun Picabia" diye bağırarak adamlar davet edilmişti.

Satie, fakir ve sefil odasında 1 Temmuz 1925'te, aşırı alkol yüzünden yakalandığı sirozdan öldüğünde geriye sayısız takma yaka, eski gazete yığınları, birkaç partiyon ve pedalı ipte tutturulmuş bir piyano bırakmıştı.

Erik SATIE
(1866-1925)

Erik SATIE
(1866-1925)

Kaynaklar

- Aktze İ. Müziği Okumak. Cilt 4. Pan Yayıncılık. Nisan 2003.
- Rye M. Ölmeden önce okumanız gereken 1001 klasik müzik. Caretta, 2007.